

Reisinger Magdolna szépség-művészete Zsidán¹

Másodjára szálltam meg idén az ő fedelük alatt. Először április 8-9-én. A szentgotthárdi Lipa szállóból szorultunk ki a feleségemmel, lakodalmi sokadalom miatt. Gergő fiunk a *Gotthárd-Therm Fürdő és Idegenforgalmi Szolgáltató KFT* ügyvezetőjeként átláthatatlan kapcsolatokon keresztül „szervezett át” minket hirtelenjében a *Zsida Termál* Panzióba, melynek *gazdasszonya* számomra korábban ismeretlen volt: *Reisinger Magdolna szobrászművész*².

Éjjelre járt, mire a kanyargós úton, sűrűsödő ködben, ügyel-bajjal követve fiunk fel-felvillanó féklámpáit, befordultunk az erdősípkás domboldalnak futó *Zöldlomb utcába*, pillanatok múlva pedig egy fénylőfehér kapubástyás kaptatón a kis panzió sövénykörtétt parkolójába. A Kiskunságból Szentgotthárdig tartó utunk fáradságától és a hidegtől vacogva vackoltuk be magunkat az egyszerű, izléses-otthonos szobába. De már azzal az elhatározással, hogy reggeli után fölgyaloglunk az erdőbe.

Reggelre meghígult a köd. A tértagoló sövényt, a fákat, háztetőket *finom dér* vonta be, melynek ugyan nem árthattak a völgybe a fakoronák közt keletről beszökdöső napsugarak, ám annál gyönyörűbben ragyogtatták fel *a táj ezüstveretét*. Szöges túrabotjaink biztonságában álltunk meg – most „néglábon” – a kapuval szembeni *kalabukos boronaház* előtt, köszöntve benne az időt, a valaha itt élt zsidai nemzedékeket, akik ilyen *szépséges fészket* alkottak maguknak és utódaiknak:

A mostani gazda, meglehetősen, már nem is közülük való, tán nem is helyi, s nem gazdag ember, mert második itt-jártunkra, fél év múltán, mi sem változott a telken. De látszik, hogy óvja a vén kalabukost, mivel a *nedvesebb patakvég* felőli hátát egy erősebb lábakon álló „dédunoka-házzal” támasztotta meg, hadd szemlélődjön át nyugodtan a kíváncsi vénség a kelet-délkeleti oldalra. Van mit látnia.

¹ 1950 óta része Szentgotthárdnak, amely a ciszter gazdálkodás évszázadaiban – „titokzatos módon” – évente sokáig csupán 1-2 fővel gyarapodott. Lásd: *A Szentgotthárd-monográfia* (Szombathely, 1981) különféle *társadalom- és gazdaságtörténeti tanulmányait*. Passim.

² www.reisingermagdolna.com

A panzió telkén, és azon túl is. Gondolom, ő is *messzire lát jobban*, ahogy mi emberek, *hiszen a közeli szépre mi is vaksik vagyunk*, mint az éltes kalabukos a maga ráncos, barna homlokán a két sötét lyukszemével. S tán még abban se különbözünk, hogy a messze kémlelő szemeink mögötti térben nálunk is sokféle *hiány* van, akárcsak őnála az emlékektől „megtisztított” *hiúban*.

Én is mindjárt a *nagyobb léptékű szépet* láttam meg: a Zsida fölé emelkedő szelíd dombok erdeit, amelyeket ő és az őt megalkotó, a benne lakozó Ember – ki tudja, hány évtized vagy évszázad óta – ugyancsak lát. Azonnal arrafelé vettem az utam. *Föl, föl az erdőknek*, a friss, tüdőfeszítő, zamatos levegőben. Amit az erdők zöld lombjai termeltek, korhadó avarrétegei fűszereztek. S a kitelő rügyekben mozgolódó hajtások, virágok töltenek meg évről-évre ilyen tájt sejtelmes *életigéretekkel*.

Az éjjeli fagy tán igazi fagy se volt, csak afféle *légpára*-kicsapó „nullafok”, mert az erdőnek forduló út mentén egy ideig hallottam a *Zsida-patak* vizének csobogását, a mederből pedig *élő pára* gomolygott föl a levegőbe ráérős, magabiztos, lustán keringő pászmákban. Mint akik egyszerre akarják pótolni és hamarosan felszabadítani azokat tegnapi párákat, amelyeket a kötekedő fagy egyelőre még fogságban tart a völgyalj kócos mezein, az úttól elforduló aszóban, az erdőperemekig.

Meg-megállva haladtunk az úton. Ahogy közeledtünk feléje, már nem is annyira igyekeztünk befelé az erdőbe. Mint aki biztos benne, hogy rögvést ott vagyunk. Ehelyett inkább a menetiránynak háttal gyönyörködtünk az ízléses, változatos völgyi házakban, gondosan rendezett kertekben, s próbáltuk elképzelni, hogy az új lakosok vajon miképpen fogják beépíteni, belakni a néhány, még üres, vagy már építkezésre előkészített telket, hogy beleilljék ebbe a kedves, *lakni és élnivaló* környezetbe.

Közben nagyokat szellőztettünk a friss levegőtől duzzadó tüdőnkön, hogy ismét nekiindulva újabb mély lélegzetekkel tölthessük tovább, hadd férjen bele mennél több, hadd jusson „raktárra”, és akkorra is, amikor már nem itt leszünk. Fényképezni persze az ámulattól eddig is elfelejtettem. Az erdőben meg se kísértett a gondolat, pedig a gép mindvégig a nyakamban lógott tétlenül. Tán amiatt is, mert a fényképezőgéppel az a tapasztalatom, hogy *csak a lényeg megragadására alkalmatlan*. A fotóművészek se tudnak manipulációk nélkül „mondanivalót” csempészni a gép csinálta felvételekbe. *A tájképekben sem a fotó, hanem a táj a szép*.

Bámultam a dermedt reggelben fölfele gyalogolva az ösvényen, *az erdőt*. Föl, egész Zsidahegyig³. Még mozdulatlanul álltak a fák, de mozdulatlanságukban már a nyár, a kinyílás, a levélzuhatag, a mag, a termés feszült. Elárulta nekem a titkot – egy óra múlva lefele tartva – a fénylő napsugarakban *párafátylakká libbenő dér* metamorfózisa: *a termékenység tündérlányai táncoltak a domboldalon*. A nedvességtől mélyfekete tetőkön is. Pár ámuló, eszmélő lépés, és befordultunk a kapun, az udvarba. Itt volt *kislány* az az asszony, aki az udvart, a kertet, a parktükröket, járdaszéleket benépesítő „*magányos lányok*” megálmodója, ahogy én magamban, első benyomásra, elneveztem őket.

De hisz nem is kellett álmodnia: ugyanúgy *látta őket*, ahogyan én! Csak még nem azzal a lélekkel, amilyen a felnőtte, amelyik *megnevezni és megfejtetni, sőt megmagyarázni* akarja a *csodát*. A *gyerekklélek* egyszerűen csak bebocsájtja, magába engedi, s ezzel a legmélyeiben *hatni hagyja*, anélkül, hogy tudná: a csodákkal valóban így kell cselekedni... S akkor egyszer csak megszületnek.

---

³ *Zsida* és *Zsidahegy* nevét Csuk Ferenc és a Wikipédia is egyaránt a rég elavult Kiss Lajos féle *Földrajzi nevek etimológiai szótára* (FNESZ), Akadémiai Kiadó, Bp., 1988) alapján „*zsidó tulajdonosról, szolgáról stb.*” vezeti le. Ideje volna a *sid-/séd-/zsid-/zsit-* stb. gyökű földrajzi neveink eredet-magyarázatát az *adatokhoz illeszkedő feltételezések helyett tájtipológiai alapon* újraértékelni. Figyelemre méltó, hogy a FNESZ a *Séd* szócikkében (II. köt.,462-463) *-sid* utótagú helyneveket is sorol „*patak*” jelentésben.

Ahogy a föld mélyében összeszivárgó vizekből a tiszta forrásvíz. Hosszú-hosszú kihordás után ezekből a hófehér páralányokból is testet öltött szépség lett. Mint ez a magányos leány:

Egy ideig megpróbáltam kitalálni, mit is művel a kezével? Ő, vagy a másik meg a harmadik *fehér jelenés* itt a rügyező, virágzó, gyönyörűen vetkező udvari bokrok társaságában. Hiszen a kéz arra való, hogy dolgozzunk vele, simogassunk, avagy virágot, másik kezet tartsunk benne. De aztán a fején lebomló lepel ragadott meg: hisz ezzel csak *álldogálni* lehet. És a kövekre omló szoknya?! Egyetlen lépést sem enged! S a nádszál-karcsú derék? Elhajlana a kívánó férfiöleléstől! A keskeny arcban az a leheletnyi száj... csókolhatatlan... Vagy nem is nő? Csak a *nőiség*? Vagy az se, csak *tündér*, akit a mi gyönyörű anyanyelvünk azért nevez így, mert csupán *feltűnik* és *eltűnik*, mivel *tűnemény*.

Ahogy a *szépség* egyáltalán. Megfoghatatlan és megfogalmazhatatlan számunkra, mégis megfog bennünket minden változatában. Testesüljön meg *akár emberben*, akár *fában*, *virágban*, *állatban*, *tájban*, *nyelvben*⁴, *cselekedetben*. A *szép* az, ami nélkül nem élhetünk emberi életet, mert általa lehetünk csak *épek*. Sok kedves barátom próbálta már meg e két szót testvérré magyarázni. A *magyar nyelvtárs helyeselt* bennem, de a *nyelvész elnézően sajnálkozott* azon, hogy ez mégsem igaz.

Magdi házában villámlott belém a belátás, hogy mégis! És ehhez a belátáshoz is egy *elementáris erejű szépségélményre volt szükség!* Hiszen a magyar nyelv hangjainak jelentéstanáról éppen én írtam tanulmányt⁵! Többek között arról, hogy az „sz” *hangérzeti (=képzéshelyi érzet-)jelentése a tartamosság, a folytatólagosság*. Csak arra nem döböntem rá, hogy mindegy: hátul-e vagy elől toldódik-e ahhoz a jelentéselemhez, amelyet „meghosszabbít. A *lélekbe raktározott szép* valóban a

⁴ Bővebben erről Simai Mihály költészete kapcsán: Győri-Nagy Sándor: *A Szépség bátorsága*. Szeged c. folyóirat, 2015/2. 28-32.

⁵ Lásd: Győri-Nagy Sándor: *Kultúrjelentések nyelviesülése: A hang és az érzet, a gyök és a képzet*. Életünk c. folyóirat, 2011/3-4 sz., 152-173. Szombathely.

Ielki épséget hosszabbítja meg! Ekkor ültettem le Magdit a vendégek nyári étkezőjében a két ott lakó – a fényfehér meg az ezüstszín – „tünemény” közé, a sötét székbe:

Még jó, hogy Magdi arcán csak sejlik a csalafinta mosoly: „*Na, te mindentudó nyelv- és kultúratanász, kitalálod-e, hány ez a két ködlány?! Hát persze, hogy egy! Akár anya és leánya, akár egy alvó öregasszony, aki visszaálmodja néhai tündér önmagát. Akár az idő maga – hívjuk így, avagy üdőnek – amely arra van adva mindannyiunknak, hogy megfoghatatlan változásaiban széppel épüljön, hogy üde legyen és üde maradjon, ha megfárad, újra felüdjön a lelkünk. Hogy majdan a magunk és embertársaink számára üdv legyen a vége. Nem, nem a vége: a folytatása...*

Dr. Győri-Nagy Sándor
kultúrokológus
a gödöllői Szent István Egyetem
ny. tanszékvezető egyetemi docense

Kiskunmajsán, 2022.11.19-én